

NOTA DE FUNDAMENTARE
la proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei Naționale pentru
Cultură și Patrimoniu pentru anii 2025-2035

1. Denumirea sau numele autorului și, după caz, a/al participanților la elaborarea proiectului actului normativ
Proiectul hotărârii Guvernului cu privire la aprobarea Strategiei Naționale pentru Cultură și Patrimoniu pentru anii 2025-2035 este elaborat de Ministerul Culturii în colaborare cu Biroul Regional UNESCO pentru Știință și Cultură în Europa, cu finanțare din partea Uniunii Europene.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului actului normativ
2.1. Temeiul legal sau, după caz, sursa proiectului actului normativ
Proiectul Strategiei Naționale pentru Cultură și Patrimoniu pentru anii 2025-2035 (<i>în continuare – SNCP 2035</i>) a fost elaborat în vederea integrării strategice a culturii și patrimoniului cultural în politica națională, precum și în cadrul cooperării internaționale, urmărind astfel sporirea nivelului de cultură și de dezvoltare personală, în concordanță cu obiectivele Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030”. Odată cu finalizarea perioadei de implementare a Strategiei pentru Cultură 2014-2020, redefinirea politicii naționale în domeniul culturii și patrimoniului cultural este imperativă în contextul necesității susținerii și promovării diversității, inovației artistice și libertății de exprimare, încurajarea gândirii critice, precum și facilitarea participării active a tuturor cetățenilor la viața culturală și asigurarea condițiilor echitabile pentru lucrătorii culturali. În contextul statutului Republicii Moldova de stat candidat de aderare la Uniunea Europeană, necesitatea elaborării unei strategii cuprinzătoare pentru cultură și patrimoniul cultural este reflectată în recomandarea Comisiei Europene pentru Capitolul 26. Educație și cultură din Raportul de Extindere 2024, precum și în Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 306/2025. În vederea implementării cerințelor de aderare la Uniunea Europeană (<i>în continuare – UE</i>), SNCP 2035 reflectă angajamentele asumate conform prevederilor Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, ratificat prin Legea nr. 112/2014 (Capitolul 25. Cooperarea în domeniul culturii, al politicii audiovizuale și al mass-media și Capitolul 19. Turism), precum și prevederile Agendei de Asociere Republica Moldova – Uniunea Europeană 2021 -2027 (Capitolul 21. Cultură, politică audiovizuală și mass-media și Capitolul 17. Turism).
2.2. Descrierea situației actuale și a problemelor care impun intervenția, inclusiv a cadrului normativ aplicabil și a deficiențelor/lacunelor normative
În contextul schimbărilor constante de natură economică, socială, tehnologică și geopolitică, cultura și patrimoniul cultural rămân în continuare printre domeniile cele mai puțin prioritizate în elaborarea politicilor publice și alocarea resurselor bugetare. Astfel, problemele structurale din acest sector rămân a fi nesoluționate și tind să se acumuleze și să se agraveze. Republica Moldova nu face excepție în acest sens. Dificultățile din domeniul culturii și patrimoniului cultural sunt recurente și adesea omise în raport cu alte priorități. Criza provocată de pandemia COVID-19, izbucnită în 2020, a accentuat vulnerabilitățile deja existente, afectând disproporționat sectoarele care depind de interacțiunea directă cu publicul – muzeele, cinematografia, artele spectacolului. Restricțiile impuse au determinat închiderea temporară a instituțiilor de cultură, reducerea drastică a activităților artistice și

pierderi economice semnificative pentru specialiștii din domeniul culturii, cu precădere cei din sectorul independent. Pe lângă impactul pe termen scurt și mediu, criza provocată de pandemia COVID-19 a evidențiat provocările și oportunitățile structurale comune pentru domeniul culturii și patrimoniului cultural. Acestea vizează transformarea digitală; necesitatea de a consolida sectoarele culturale și creative (*în continuare* – SCC) și diversificarea surselor de finanțare; dezvoltarea unei piețe a muncii echitabile și durabile, inclusiv a protecției sociale pentru profesioniștii din SCC; sprijinirea pe scară largă a inovațiilor; punerea în aplicare a tranziției verzi; contribuția la egalitate și diversitate; valorificarea potențialului turistic al Republicii Moldova și stimularea vitalității zonelor rurale și urbane, ș.a.

Fluxul masiv de refugiați din Ucraina din 2022, cauzat de invazia Federației Ruse (care a declanșat cea mai mare strămutare de persoane în Europa după cel de-al Doilea Război Mondial) a reprezentat un test de rezistență pentru Republica Moldova. Spiritul de solidaritate și coeziune socială națională a fost apreciat de întreaga comunitate internațională. Cu toate acestea, efectele colaterale ale războiului de agresiune a Federației Ruse împotriva Ucrainei continuă să persiste prin instrumentele războiului hibrid (inclusiv prin utilizarea abuzivă a culturii în scopul răspândirii propagandei de război, dezinformarea ș.a.), integrate în narațiuni istorice și identitare pentru justificarea agresiunii și influențării susținerii interne și internaționale.

Conform raportului „Evaluarea sectorului cultural din Republica Moldova în perspectiva elaborării Strategiei pentru cultură și patrimoniu – 2030”¹, publicat în 2024, precum și urmare a consultărilor cu reprezentanții domeniului culturii și patrimoniului cultural, una dintre problemele identificate care subminează dezvoltarea și viabilitatea sectorului cultural din Republica Moldova pe termen lung vizează **infrastructura culturală insuficient dezvoltată și modernizată** (totalitatea instituțiilor care oferă servicii, produse culturale, spații, edificii ș.a.).

În Republica Moldova, infrastructura fizică culturală actuală a fost edificată până la obținerea independenței, conform necesităților și numărului populației de atunci. La moment însă, migrarea masivă din mediul rural spre centrele urbane și din țară spre exterior are un impact direct asupra viabilității infrastructurii culturale locale. Transformările au loc într-un context de declin demografic accelerat, în care populația țării a scăzut de la 2,84 milioane în 2015 la 2,42 milioane în 2023². În multe localități, lipsa publicului și a personalului determină abandonarea treptată a spațiilor culturale sau utilizarea acestora la un randament minim. Totodată, se constată discrepanțe semnificative de dezvoltare teritorială privind infrastructura culturală, precum și o fluctuație semnificativă a ofertei și consumului cultural, în special între mediul rural și cel urban. Concentrarea ofertei culturale cu preponderență în unele dintre municipiile și orașele mai dezvoltate ale țării (mun. Bălți, mun. Cahul, mun. Ungheni, ș.a.), întreține starea de deteriorare a infrastructurii culturale din mediul rural.

Artiștii și colectivele independente se confruntă cu un deficit sever de spații accesibile pentru desfășurarea activităților – fie că este vorba despre ateliere, spații de repetiție, galerii sau scene alternative. Această provocare afectează direct calitatea producțiilor artistice și limitează posibilitatea atragerii unui public constant și divers. Mulți creatori sunt constrânși să lucreze în condiții limitate, fără dotările minime necesare, fapt care determină reducerea capacității de exprimare, colaborare și dezvoltare profesională.

¹ <https://mc.gov.md/sites/default/files/file-cloud/rap-fin-strat-2030.pdf>

² https://ro.wikipedia.org/wiki/Demografia_Republicii_Moldova

Infrastructura culturală în mediul rural înregistrează un declin permanent, determinat de reducerea continuă a numărului de biblioteci și a caselor de cultură. Numărul bibliotecilor s-a redus de la 2674 în 2019, la 2544 în 2024, ceea ce constituie o scădere de circa 4,86 %. Deasemenea, s-a redus și numărul caselor de cultură, de la 1216 - în 2019, la 1183 – în 2024, ceea ce constituie circa 2,71 %. Scăderea numărului de biblioteci și case de cultură în mediul rural este un fenomen complex, determinat de migrația și depopularea continuă a satelor, de insuficiența bugetelor locale și de prioritizarea altor nevoi sociale imediate.

Cu referire la instituțiile muzeale, persistă carențe structurale în ceea ce privește infrastructura de conservare. Sediile muzeelor naționale, deși parțial restaurate, necesită în continuare resurse financiare substanțiale pentru reabilitarea completă, întrucât sunt amplasate în clădiri istorice edificate cu peste un secol în urmă, care prezintă deficiențe funcționale și structurale. Spațiile de depozitare, în special pentru obiectele de importanță culturală, istorică sau științifică excepțională, sunt subdimensionate și nu oferă condiții adecvate pentru protejarea patrimoniului mobil în caz de risc. În eventualitatea unor situații de urgență precum cutremurele, conflictele armate sau efecte accentuate ale schimbărilor climatice, Republica Moldova nu dispune de infrastructuri specializate pentru conservarea în siguranță a patrimoniului cultural mobil.

Un aspect sensibil reprezintă accesul deficitar la infrastructura digitală, accentuând inegalitățile culturale și creând riscul apariției unor noi forme de excluziune. Această situație este marcată de faptul că populația în etate (care nu dispune de competențe digitale) atât din mediul urban, cât și cel rural a crescut în ultimii 10 ani: în mediul urban de la 112, 2 mii persoane - în 2014, la 182, 6 mii persoane - în 2024, iar în mediu urban de la 202,8 mii persoane - în 2014 la 254, 6 mii persoane - în 2024³. Pe acest fundal, este esențială o intervenție strategică, coordonată și susținută, care să vizeze reabilitarea, modernizarea și extinderea infrastructurii culturale, cu accent pe incluziunea teritorială, adaptarea la noile tehnologii și integrarea culturii în procesele de dezvoltare locală și regională.

Un domeniu critic afectat de digitalizare insuficientă este cel muzeal. Multe muzee din Republica Moldova nu dispun de soluții digitale moderne – precum tururi virtuale 3D, cataloage interactive, aplicații educaționale sau sisteme de ghidare digitală – care să permită accesul larg al publicului, în special al celui din zonele rurale sau din diaspora. În plus, absența digitalizării colecțiilor, a documentării 3D, arhivării moderne și a inventarelor digitale ale patrimoniului mobil și imobil reduce capacitatea de reacție în caz de urgență și afectează grav procesele de conservare, protejare și valorificare.

Fenomenul accentuat al depopulării satelor și îmbătrânirea populației rurale afectează grav mecanismele de transmitere intergenerațională a patrimoniului imaterial, contribuind la dispariția treptată a cunoștințelor tradiționale, meșteșugurilor, obiceiurilor și practicilor comunitare. În lipsa unor politici culturale coerente și a programelor de revitalizare adaptate contextului local, riscurile de pierdere ireversibilă a identității culturale sunt considerabile. Această situație impune necesitatea unei abordări incluzive în vederea promovării integrării persoanelor din zonele rurale și izolate în sectorul cultural, în special a copiilor, tinerilor, a femeilor, precum și a vârstnicilor, dezvoltând și investind în infrastructuri locale și adaptate, și consolidând astfel rolul culturii în dezvoltarea teritorială.

Patrimoniul cultural implică și participarea activă a comunităților la procesul de redefinire și valorificare a memoriei colective, în spiritul principiilor enunțate de Convenția Consiliului

³ https://statistica.gov.md/ro/statistic_indicator_details/56

Europei privind valoarea patrimoniului cultural pentru societate (Faro, 2005)⁴. Republica Moldova se află într-un proces esențial de recuperare a memoriei colective, grav afectată de deznăționalizarea și controlul ideologic din perioada ocupației sovietice. Această traumă istorică colectivă în timpul regimului totalitar sovietic, a generat consecințe grave și de lungă durată, manifestate prin falsificarea istoriei, criza identitară, erodarea capitalului cultural, distrugerea elitelor intelectuale, cenzurarea autorilor naționali, frica transmisă transgenerațional, represiunea religioasă, autocenzura și alienarea față de patrimoniu. Astfel, la nivel național, reabilitarea memoriei colective reprezintă un act de justiție istorică și reconciliere socială (redobândirea demnității și încrederii noastre ca societate), prin care trebuie să fie recunoscută trauma istorică suferită, asumarea trecutului totalitar. Absența inițiativelor de fortificare a culturii memoriei ar reprezenta un impediment major în procesul de reconstrucție identitară și socială, alimentând astfel perpetuarea miturilor sovietice, generând ezitări politice și culturale, conflicte de memorie între generații și grupuri sociale, într-un context regional și global marcat deja de multiple provocări.

Conform rapoartelor elaborate în cadrul proiectului Twinning „Suport pentru promovarea patrimoniului cultural în Republica Moldova, prin păstrarea și protecția acestuia”⁵, domeniul **patrimoniul cultural național** se confruntă cu multiple provocări sistemice ce afectează capacitatea de protecție, conservare și valorificare durabilă. Cadrul normativ și aplicarea acestuia constituie un obstacol semnificativ în eforturile de conservare și valorificare a patrimoniului cultural. Situația este agravată de inconsecvențele dintre reglementările din domeniile conexe, care împiedică aplicarea coerentă a cadrului juridic. În prezent, patrimoniul cultural material este expus unui spectru larg de riscuri, precum degradarea naturală, urbanizarea accelerată și insuficiența intervențiilor specializate.

Una dintre cauzele fundamentale ale presiunii asupra patrimoniului construit o reprezintă lipsa planurilor urbanistice generale actualizate. Multe localități, inclusiv mun. Chișinău, nu dispun de asemenea instrumente fundamentale de planificare teritorială, ceea ce conduce la dezvoltări urbane necontrolate, afectarea zonelor istorice și emiterea de autorizații fără fundamentare corespunzătoare. În absența unor politici publice bine definite și eficiente, bunurile valoroase riscă să fie pierdute prin acțiuni de vandalism, intervenții neautorizate, distrugeri accidentale sau neglijență.

Gestionarea deficitară a informațiilor privind bunurile de patrimoniu, în special în cazul monumentelor istorice, afectează capacitatea de protejare eficientă a acestora. Totodată, intervențiile asupra monumentelor istorice sunt îngreunate de lipsa unor metodologii unitare și actualizate privind lucrările de restaurare, conservare sau reabilitare, precum și de absența unor instrumente de sprijin pentru specialiști, cum ar fi ghiduri tehnice, baze de date privind materiale și tehnici tradiționale. Un aspect critic îl constituie lipsa unui sistem funcțional și actualizat de inventariere și documentare a patrimoniului cultural imobil. De asemenea nu este stabilită o listă prioritară a monumentelor de importanță strategică care să necesite documentare digitală, scanare 3D sau planuri de intervenție post-dezastru. Astfel, absența unui cadru operațional coerent pentru salvarea, protejarea și restaurarea patrimoniului în caz de urgență constituie o vulnerabilitate majoră. Protecția patrimoniului cultural în contexte de criză trebuie să devină o prioritate strategică la nivel național. În lipsa acestor evidențe, instituțiile abilitate nu pot interveni eficient, în vederea monitorizării stării bunurilor și prioritizării acțiunilor de conservare și restaurare.

⁴ <https://www.coe.int/en/web/culture-and-heritage/faro-convention>

⁵ <https://mc.gov.md/ro/content/proiectul-ue-twinning>

Un domeniu expus în mod particular riscurilor este patrimoniul arheologic, care constituie o componentă fundamentală a memoriei colective și a identității culturale. Monitorizarea stării siturilor arheologice, nivelul de cercetare și accesibilitatea acestora rămân neuniforme și adesea insuficient documentate. Lipsa unui sistem interinstituțional integrat de evidență geospațială, corelat cu planificarea teritorială, instrumentele de protecție și intervențiile de salvare, reduce capacitatea de reacție în fața presiunilor antropice, precum extinderea urbană, lucrările edilitare sau practicile agricole intensive.

Un risc semnificativ în domeniul patrimoniului cultural mobil îl constituie traficul ilicit de bunuri culturale, ce afectează atât proprietatea publică, cât și pe cea privată. În acest sens, consolidarea cooperării interinstituționale între muzee, autoritățile vamale, poliție și sistemul judiciar este esențială. Este oportună inițierea dezvoltării unor mecanisme de avertizare timpurie și asigurarea interoperabilității registrelor naționale ale patrimoniului cu sistemele de control la frontieră și cele de aplicare a legii. Deși Republica Moldova dispune de un cadru legal armonizat cu standardele europene⁶, fenomenul rămâne insuficient documentat, iar datele statistice sunt limitate. Mecanismele de cooperare interinstituțională sunt încă în formare, iar lipsa unor baze de date integrate și a unor protocoale clare de alertă timpurie limitează eficiența intervențiilor. Combaterea eficientă a traficului ilicit impune dezvoltarea unor instrumente moderne de monitorizare, instruirea continuă a personalului și creșterea gradului de conștientizare în rândul comunităților.

În prezent, în Republica Moldova nu există programe de licență dedicate restaurării bunurilor culturale, cum ar fi picturi, obiecte de artă decorativă sau alte bunuri muzeale, ceea ce limitează formarea specialiștilor necesari pentru conservarea și restaurarea patrimoniului mobil. La fel, și în domeniul arheologiei se resimte un gol major în formarea academică, în prezent, în Republica Moldova neexistând un program de licență dedicat acestei specializări. Având în vedere amploarea patrimoniului arheologic național și riscurile semnificative generate de săpături ilegale, construcții neautorizate, absența unei pregătiri academice de bază limitează grav capacitatea statului de a proteja, cerceta și valorifica acest patrimoniu. Un factor important care influențează dinamica formării profesionale în acest domeniu îl constituie numărul relativ redus de tineri care aleg aceste specializări, ceea ce limitează posibilitatea lansării unor programe de studii dedicate. Pentru a răspunde mai eficient cerințelor sistemului de protejare și valorificare a patrimoniului cultural, este importantă consolidarea cooperării dintre instituțiile de învățământ, autoritățile publice și instituțiile culturale. Dezvoltarea programelor de formare continuă, inclusiv în parteneriat cu actori internaționali, poate sprijini perfecționarea profesională în domeniu,

O altă provocare în sectorul cultural este reprezentată de **capitalul uman**, care se confruntă cu o serie de probleme interconectate ce afectează dezvoltarea sectorului. Salariile din acest domeniu sunt printre cele mai mici de pe piața muncii, ceea ce face ca profesiile conexe culturii și patrimoniului cultural să fie mai puțin atractive, în special pentru tinerii specialiști.

În Republica Moldova, artiștii, liberii profesioniști, actorii din sectorul cultural independent, și lucrătorii culturali nu dispun de un sistem eficient de asigurări sociale sau de protecție a securității sociale, datorită lipsei unui statut juridic specific, ceea ce îi face vulnerabili la incertitudinile economice și sociale. Acest aspect impune necesitatea stringentă de ajustare a cadrului normativ național la standardele internaționale privind securitatea socială a artiștilor și a lucrătorilor culturali.

⁶ https://www.legis.md/cautare/getResults?doc_id=148798&lang=ro#

Potrivit raportului „Evaluarea sectorului cultural din Republica Moldova în perspectiva elaborării Strategiei pentru cultură și patrimoniu – 2030”⁷, în perioada 2015-2024, domeniul servicii în tehnologia informațională reprezintă domeniul cu cele mai salarii, în timp ce domeniul culturii, alături de domeniile conexe serviciilor de alimentație și agricultură continuă a fi printre cele mai slab plătite. Deși se observă o creștere a salariului mediu pe economie pentru perioada 2019-2024, de la 6010,1 lei la 13700 lei, salariile în domeniul culturii continuă să rămână printre cele mai joase pe economie. Ritmul lent de creștere a salariilor și lipsa unor stimulente financiare determină fenomenul de „îmbătrânire” a personalului din instituțiile de cultură și patrimoniu, punând presiune asupra capacității sectorului de a se adapta la schimbările rapide ale societății și tehnologiei.

În același timp, mobilitatea redusă a angajaților din sectorul cultural subliniază nevoia stringentă de formare profesională continuă pentru a preveni stagnarea și a menține echipele competitive și flexibile. Profesioniștii din SCC au nevoie de o gamă largă de competențe digitale, tradiționale, transversale și specializate. Totodată, formarea profesională în domeniul restaurării monumentelor istorice este aproape inexistentă, iar acest lucru afectează grav capacitatea sectorului de a revitaliza patrimoniul cultural național.

De asemenea, există un deficit major de cunoștințe și abilități în domeniul managementului culturii, fapt ce subliniază necesitatea unor programe educaționale și de formare adaptate pentru sprijinirea dezvoltării acestui sector. Un aspect critic este și lipsa specialiștilor acreditați în domeniul arheologic, ceea ce limitează cercetările și protejarea patrimoniului arheologic național.

Potrivit Raportului final al Laboratorului Internațional „Noi perspective asupra designului instituțional al finanțării publice pe bază de proiect pentru cultură în țările Parteneriatului Estic” (2022)⁸, **insuficiența finanțării culturii și a patrimoniului cultural** reprezintă una dintre cele mai mari provocări pentru cele două domenii, în raport cu competențele atribuite instituțiilor culturale, nivelul de degradare a monumentelor istorice și infrastructurii culturale în general. Finanțarea culturii în Republica Moldova este asigurată din mai multe surse, printre care bugetul de stat, bugetele locale, programe și granturi internaționale, sponsorizări private, precum și veniturile generate de activitățile culturale.

În comparație cu anul 2015 (202,6 mln lei), cheltuielile pentru servicii în domeniul culturii, conform datelor Ministerului Finanțelor, au crescut nominal până în anul 2024 (proiect) cu 170,0 % (546,2 mln lei). Cea mai mare creștere a fost înregistrată în 2023 – cu 20,0 %. Însă cota parte a serviciilor în domeniul culturii, comparativ cu totalul cheltuielilor bugetului de stat, a revenit în 2024 la același nivel ca în 2016 – 0,7 %. Totuși, lipsa mecanismelor de participare comună ale autorităților publice de diferite nivele în procesul de finanțare a culturii, determină ineficiența distribuirii fondurilor. În plus, există o nevoie urgentă de dezvoltare a unor structuri intermediare independente și de creare a mecanismelor de parteneriate public-private, care să permită o finanțare mixtă, capabile să sprijine atât sectorul cultural, cât și protejarea patrimoniului cultural. Susținerea financiară a culturii și patrimoniului cultural din surse diferite decât bugetele publice este foarte scăzută, iar participarea populației în finanțarea acestora rămâne limitată.

În Republica Moldova nu există un mecanism funcțional care să permită reinvestirea directă a veniturilor generate prin valorificarea patrimoniului cultural, prin bilete, evenimente sau închirieri, în lucrări de restaurare, conservare sau modernizare. În lipsa unui circuit dedicat,

⁷ <https://mc.gov.md/sites/default/files/file-cloud/rap-fin-strat-2030.pdf>

⁸ <https://drive.google.com/file/d/1TivL8v8TGvSexhDLgvxPLfEMrHocC6b0/view>

aceste resurse sunt transferate integral la bugetul de stat, iar eventualele redistribuiri vizează în principal cheltuieli curente, fără a acoperi necesarul de intervenții structurale asupra patrimoniului cultural. Această dependență exclusivă de bugetul public anual limitează inițiativa instituțională și reduce eficiența financiară, lăsând nevalorificat potențialul economic și social al patrimoniului cultural. În schimb, în mai multe state europene, precum Franța, Austria, Estonia sau România, funcționează modele prin care o parte din veniturile generate din utilizarea patrimoniului este direcționată către fonduri speciale pentru restaurare, sprijinite de stimulente fiscale, cofinanțări și inițiative locale. În acest context, Republica Moldova are nevoie de un model financiar sustenabil, bazat pe reinvestirea parțială a veniturilor proprii în sectorul de proveniență.

Participarea culturală și consumul cultural redus reprezintă o problemă semnificativă la nivel național, cu impact direct asupra accesului și implicării cetățenilor în viața culturală. Acest fenomen este marcat de o serie de dificultăți și disparități care afectează atât populația urbană, cât și cea rurală. Una dintre principalele provocări o constituie repartizarea teritorială neuniformă a serviciilor culturale. În multe localități, investițiile în cultură sunt minime, iar activitățile culturale sunt adesea privite ca un domeniu secundar, fără o importanță economică imediată, determinând o prezență scăzută a producției instituțiilor teatral-concertistice. Astfel, cetățenii din aceste zone dispun de mai puține oportunități de participare la evenimente culturale de calitate. De asemenea, tehnologiile informaționale joacă un rol din ce în ce mai important în participarea culturală, iar concurența dintre consumul de cultură digitală și participarea fizică la activitățile culturale tradiționale este tot mai vizibilă.

Cu referire la participarea și consumul cultural la nivel local, se constată o conștientizare scăzută a populației cu privire la responsabilitatea comunității în organizarea vieții culturale. La nivel local, unul din cele mai importante roluri în asigurarea accesului populației la cultură îl are casele de cultură. Ele sunt prezente pe întregul teritoriul țării și oferă un spectru larg de servicii culturale: concerte, spectacole, ocupații artistice etc.

Activitatea formațiilor artistice de amatori se desfășoară preponderent în cadrul caselor de cultură, constituind una dintre cele mai importante forme de implicare culturală a cetățenilor. Această activitate a fost profund afectată de restricțiile impuse în perioada pandemiei COVID-19. Lipsa interacțiunii directe, restricționarea evenimentelor publice și incertitudinea financiară au avut un impact semnificativ asupra acestei categorii de activități culturale.

În perioada 2019–2024 s-a înregistrat o scădere a numărului formațiilor artistice de amatori, de la 3759 la 3413, ceea ce reprezintă o reducere de 9,21 %. De asemenea, numărul membrilor acestor formații a scăzut de la 55.997 la 50.400, înregistrând o diminuare de 9,99 %. Cu toate acestea, în aceeași perioadă, a fost constatată o creștere a activității artistice desfășurate, reflectată prin: creșterea numărului de evenimente artistice (de la 9.846 - în anul 2019 la 10.212 - în 2024) și creșterea numărului de turnee realizate (de la 696 - în 2019 la 726 - în 2024). Pentru a contracara riscurile aculturalizării, este esențială promovarea și protejarea produsului cultural local. Acest lucru presupune susținerea instituțiilor culturale, a artiștilor și creatorilor, promovarea activă a patrimoniului cultural și elaborarea de politici culturale adaptate provocărilor contemporane.

Până nu demult, în Republica Moldova nu a existat o abordare structurată privind **diplomația culturală**, politicul moștenind ideea perimată că există alte priorități decât cultura în ceea ce privește finanțarea din bugetul de stat. Totuși, în contextul geopolitic actual, marcat de multiple provocări și influențe externe, diplomația culturală reprezintă un instrument „soft power” care nu trebuie neglijat. Intensificarea globalizării socio-culturale - manifestată prin uniformizarea culturală și hibridizarea culturală, accesul global la conținut cultural, migrația

și multiculturalismul, alături de necesitatea consolidării și afirmării identității culturale naționale și europene, în raport cu diverse narrative interne și externe, precum și imperativele fortificării relațiilor internaționale ale Republicii Moldova în contextul parcursului său european, constituie doar câteva dintre argumentele care susțin necesitatea promovării diplomației culturale.

Prezența artiștilor și a instituțiilor culturale din Republica Moldova în rețelele profesionale europene și internaționale rămâne a fi inegală și limitată, în pofida potențialului considerabil de consolidare a sectorului cultural și de facilitare a schimbului de bune practici la nivel internațional. Comunități culturale, precum instituțiile teatral-concertistice și casele de cultură municipale și raionale înregistrează o participare modestă și fragmentară în structuri profesionale de nivel internațional. Această subreprezentare reduce șansele de acces la resurse, colaborări internaționale și vizibilitate pe scena culturală europeană.

Totodată, în contextul emigrării cetățenilor Republicii Moldova în străinătate și crearea comunităților mari în țările de reședință, diaspora a început să capete noi dimensiuni în cadrul relațiilor interstatale, devenind un actor cheie în promovarea imaginii țării, a valorilor și culturii naționale în spațiul internațional. Aceste inițiative contribuie la cultivarea tradițiilor și obiceiurilor naționale, menținerea legăturilor culturale cu Republica Moldova, păstrarea limbii materne și identității naționale. În lipsa unor astfel de inițiative există riscul asimilării diasporei de către populațiile titulare ale țărilor de reședință.

În contextul regional actual, integrarea culturii în toate domeniile relevante ale relațiilor externe ale Republicii Moldova și în instrumentele financiare adecvate sunt esențiale pentru promovarea cooperării culturale cu țările partenere, inclusiv pentru susținerea culturii ca motor al dezvoltării sociale și economice durabile, promovarea dialogului intercultural pentru relații intercomunitare pașnice, precum și consolidarea cooperării privind patrimoniul cultural.

3. Obiectivele urmărite și soluțiile propuse

3.1. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

SNCP 2035 își propune să redefinească politica națională în domeniul culturii și patrimoniului cultural pentru a susține și promova diversitatea, inovația artistică și libertatea de exprimare, să încurajeze gândirea critică, să faciliteze participarea activă a tuturor cetățenilor la viața culturală și să asigure condiții echitabile pentru lucrătorii culturali, contribuind astfel la incluziune socială și coeziune teritorială, dezvoltare durabilă și cooperare internațională într-un context regional și internațional incert.

Astfel, viziunea SNCP 2035 este ca până în anul 2035, cultura și patrimoniul cultural vor fi consolidate ca domenii strategice ale dezvoltării naționale, sprijinite prin investiții sustenabile și parteneriate echitabile. Acestea vor constitui piloni ai democrației, identității naționale, coeziunii și rezilienței sociale, fiind accesibile tuturor cetățenilor și recunoscute drept bunuri comune și drepturi fundamentale, contribuind astfel la creșterea nivelului de cultură și de dezvoltare personală. Cultura va fi integrată transversal în viața socială și economică, iar instituțiile culturale vor funcționa pe principii democratice și participative. Profesioniștii din domeniul cultural vor beneficia de condiții de muncă echitabile și demne, în acord cu rolul esențial al sectorului în infrastructura socială.

Obiectivele generale și direcțiile prioritare sunt corelate cu principiile și practicile europene din domeniul culturii și patrimoniului cultural (conform *aquis-ului* UE atribuit), cu SND „Moldova Europeană 2030”, precum și cu alte documente de politici intersectoriale. Acestea sunt structurate în 5 compartimente, după cum urmează:

Obiectiv general 1. Creșterea participării culturale și consolidarea rolului culturii în societate, prin garantarea accesului echitabil la viața culturală, susținerea diversității expresiilor culturale, promovarea formelor democratice și participative de guvernare și co-creație, reducerea barierelor sociale, economice și educaționale, precum și modernizarea infrastructurii culturale, în conformitate cu cerințele și standardele europene.

Direcții prioritare de intervenție:

- *Consolidarea instituțiilor (case de cultură, biblioteci, muzee) și organizațiilor care sprijină producția artistică în toate formele de expresie culturală, protejarea și promovarea patrimoniului cultural, inclusiv prin susținerea diversităților expresiilor culturale, realizând coeziunea și integrarea comunității;*
- *Consolidarea potențialului culturii ca instrument de promovare a incluziunii sociale și a coeziunii teritoriale, inclusiv integrarea socio-culturală a cetățenilor străini;*
- *Reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale și de patrimoniu cultural, în vederea îmbunătățirii condițiilor de acces public;*
- *Creșterea accesibilității patrimoniului cultural în spațiul digital;*
- *Documentarea, unificarea și digitalizarea fondului de carte din bibliotecile publice;*
- *Regândirea modelului organizațional, avansarea rolului de integrator comunitar al bibliotecilor publice;*
- *Sprijinirea inițiativelor și proiectelor artistice ale artiștilor profesioniști și liber-profesioniști prin facilitarea accesului acestora la spații publice pentru ateliere, spectacole, rezidențe și alte activități culturale;*
- *Consolidarea rolului sectorului cultural independent (non-profit) ca partener strategic în extinderea accesului la cultură, prin instituirea unor mecanisme de sprijin instituțional, facilitarea accesului la infrastructură culturală și asigurarea unei finanțări publice echitabile (inclusiv prin diverse forme de parteneriat public civic);*
- *Consolidarea coeziunii sociale și a rezilienței comunitare prin acțiuni de alfabetizare media și informațională (AIM) și valorificarea culturii memoriei;*
- *Fortificarea potențialului educației artistice și culturale pentru dezvoltarea competențelor culturale, promovarea incluziunii sociale și stimularea participării active a cetățenilor în viața culturală;*
- *Susținerea cinematografului autohton și a altor forme de expresii artistice contemporane pentru integrarea patrimoniului cultural național în sistemul valorilor culturale europene;*
- *Dezvoltarea de forme participative de programare și guvernare culturală la nivel local și național;*
- *Integrarea sectorului cultural și patrimoniului național în politici de dezvoltare rurală și urbană.*

Obiectiv general 2. Asigurarea protejării și valorificării patrimoniului cultural național prin consolidarea cadrului normativ și instituțional, implementarea de intervenții sustenabile de conservare, restaurare și reabilitare, gestionarea integrată a riscurilor, precum și prin măsuri de promovare și accesibilizare.

Direcții prioritare de intervenție:

- *Alinierea cadrului normativ privind patrimoniul cultural la cadrul de politici europene și internaționale;*
- *Consolidarea capacităților instituționale prin eficientizarea mecanismelor administrative și operaționale;*
- *Inventarierea patrimoniului cultural imobil;*
- *Creșterea rezilienței patrimoniului cultural în fața riscurilor asociate conflictelor armate, dezastrelor naturale, schimbărilor climatice și celor produse de om, inclusiv prin planuri de urgență și măsuri de protecție preventivă;*
- *Combaterea traficului ilicit de bunuri culturale, prin mecanisme eficiente de control, cooperare interinstituțională și aplicare a reglementărilor internaționale;*
- *Valorificarea patrimoniului imobil și a mediului construit prin promovarea arhitecturii de calitate și a proceselor de regenerare urbană durabilă;*
- *Integrarea bunurilor de patrimoniu cultural național în circuitele turistice naționale și internaționale, cu respectarea principiilor turismului cultural responsabil;*
- *Promovarea patrimoniului cultural și a culturii memoriei prin programe educaționale și campanii de sensibilizare, destinate cultivării respectului față de valorile istorice, tradiții și moștenirea culturală, ca fundamente ale identității naționale.*

Obiectiv general 3. Dezvoltarea capitalului uman și îmbunătățirea condițiilor de creație și activitate culturală, care să asigure formarea, cercetarea și inovarea în domeniul culturii și patrimoniului cultural.

Direcții prioritare de intervenție:

- *Crearea și consolidarea unui sistem educațional integrat în domeniul culturii și patrimoniului cultural, care să sprijine formarea inițială, cercetarea științifică și inovarea în domeniu;*
- *Elaborarea de programe/proiecte de sprijin pentru domeniile cultură și patrimoniu cultural, cu accent pe educația prin artă, mediere culturală, cercetare, analize strategice și formare profesională continuă;*
- *Crearea unui cadru normativ și de sprijin pentru recunoașterea și consolidarea statutului omului de creație;*
- *Susținerea și promovarea activității artiștilor profesioniști și liber-profesioniști prin scheme dedicate de finanțare predictibilă, multianuală și participativă;*
- *Sprijinirea integrării profesionale a tinerilor specialiști în organizații și instituții de cultură și patrimoniu, inclusiv prin programe de mentorat, stagii plătite, internshipuri reglementate și burse pentru cariere emergente;*
- *Profesionalizarea managerilor din domeniile cultură și patrimoniu cultural prin îmbunătățirea ofertei de formare inițială și continuă, în conformitate cu standardele de guvernare culturală, management participativ și sustenabilitate.*

Obiectiv general 4. Dezvoltarea unui sistem sustenabil, diversificat și eficient de finanțare și sprijin pentru domeniul culturii și patrimoniului cultural, care să asigure acces echitabil la resurse, să stimuleze inițiative artistice și creative și să contribuie la conservarea, restaurarea, reabilitarea și valorificarea patrimoniului cultural național.

Direcții prioritare de intervenție:

- *Crearea și consolidarea mecanismelor sustenabile de susținere și subvenționare a sectorului artistic și de creație public, privat și liber-profesionist;*
- *Diversificarea modelelor de finanțare în domeniile cultură și patrimoniu cultural pentru a sprijini atât proiectele culturale naționale, cât și inițiativele locale;*
- *Dezvoltarea unui mecanism național sustenabil și incluziv de finanțare pentru restaurarea, reabilitarea și valorificarea patrimoniului cultural, care să stimuleze inițiativele venite din partea comunităților, autorităților locale și sectorului privat, pe baza unor criterii transparente de prioritate, urgență și impact cultural;*
- *Promovarea și reglementarea stimulentei fiscale și juridice pentru sprijinirea culturii, prin facilitarea finanțărilor private și acordarea de avantaje fiscale sectorului cultural non-profit, artiștilor independenți și organizațiilor culturale;*
- *Dezvoltarea unui cadru participativ și transparent de evaluare a proiectelor culturale, prin digitalizarea proceselor, profesionalizarea comisiilor de evaluare și implicarea activă a sectorului cultural în definirea criteriilor și proceselor de selecție;*
- *Asigurarea mecanismelor flexibile și transparente de alocare a fondurilor, care să răspundă nevoilor specifice pentru diverse segmente ale sectorului cultural, pornind de la organizații de cultură, artiști liber-profesioniști și entități responsabile de protejarea patrimoniului cultural național.*

Obiectiv general 5. Internaționalizarea culturii și patrimoniului cultural și fortificarea cooperării prin participarea activă în rețele, parteneriate, programe europene și internaționale, precum și valorificarea potențialului creativ al diasporei și al scenei culturale locale.

Direcții prioritare de intervenție:

- *Susținerea internaționalizării domeniilor cultură și patrimoniu cultural, inclusiv prin valorificarea capacităților și a prezenței diasporei;*
- *Promovarea și susținerea acțiunilor aferente diplomației culturale (târguri de carte, expoziții internaționale, festivaluri, turnee teatrale ș.a.);*
- *Promovarea serviciilor și bunurilor culturale naționale la nivel european și internațional;*
- *Promovarea și implementarea programelor de rezidență și mobilitate artistică în domeniile cultură și patrimoniu cultural prin parteneriate cu actori publici și independenți, axate pe schimb, formare și colaborare profesională la nivel național și internațional;*
- *Consolidarea cooperării culturale bilaterale și multilaterale, inclusiv prin implicarea activă în cadrul organizațiilor internaționale precum UNESCO, Consiliul Europei, UE, ICCROM, ICOMOS, ICOM, IFLA, Europa Nostra ș.a., și dezvoltarea de parteneriate durabile;*
- *Aderarea și participarea activă la programele și platformele culturale europene și internaționale, precum „Europa Creativă”, „Europa Cinema”, „Eurimages”, și altele, în vederea alinierii la standardele europene și atragerii de finanțare externă;*
- *Consolidarea prezenței culturii naționale în spațiul digital global, prin dezvoltarea de politici și instrumente pentru protejarea, promovarea și difuzarea conținuturilor*

<i>culturale locale și naționale pe platforme digitale internaționale, precum și susținerea creatorilor locali în noile modele de distribuție digitală.</i>
3.2. Opțiunile alternative analizate și motivele pentru care acestea nu au fost luate în considerare
A fost analizată opțiunea „a nu face nimic”. Această opțiune însă ar perpetua lipsa unui cadru strategic dedicat culturii și patrimoniului cultural; ignorarea nevoilor actorilor culturali (instituții, creatori, comunități); lipsa/insuficiența mijloacelor financiare necesare pentru conservare, restaurare și promovare; degradarea patrimoniului construit, mobil, imaterial; stagnarea alinierii sectorului culturii și patrimoniului la noile tendințe/standarde, practici ș.a. În acest context, această opțiune nu este viabilă, riscurile lipsei de intervenție având impact pe termen mediu și lung, precum: - Marginalizarea sectorului cultural (fără sprijin și reglementări, muzeele, teatrele, bibliotecile riscă să fie subfinanțate sau chiar închise, iar artiștii ar rămâne fără oportunități de susținere); - Degradarea ireversibilă a patrimoniului (monumentele istorice, obiectele de artă pot suferi distrugerii irecuperabile); - Pierderea identității culturale (patrimoniu imaterial, limba, memoria colectivă ș.a.); - Slăbirea coeziunii sociale (fragmentare socială, excluziune); - Pierderi economice (patrimoniul nevalorificat rămâne o resursă latentă, fără impact pozitiv asupra dezvoltării locale; pierderea oportunităților economice pe care le poate aduce turismul cultural, industriile creative, evenimentele culturale); - Tergiversarea alinierii la standardele internaționale în domeniu (pierderea unor oportunități de finanțare/susținere; pierderea credibilității în fața partenerilor de dezvoltare). De asemenea a fost analizată opțiunea aprobării SNCP 2035, care a fost acceptată. SNCP 2035 va contribui la susținerea și implementarea pe termen lung a direcțiilor de dezvoltare ale culturii și patrimoniului cultural național în mod integrat și previzibil.
4. Analiza impactului de reglementare
4.1. Impactul asupra sectorului public
Aprobarea SNCP 2035 va contribui la fortificarea cadrului strategic în domeniul culturii și patrimoniului cultural, alături de Programul național de dezvoltare a industriilor creative pentru anii 2024-2027 „Moldova Creativă” (în curs de implementare), contribuind astfel la dezvoltarea sectoarelor pe termen lung și utilizarea eficientă a mijloacelor financiare.
4.2. Impactul financiar și argumentarea costurilor estimative
Costurile necesare pentru implementarea SNCP 2035 vor fi reflectate în programele de implementare ale acesteia pentru anii 2025-2030 (etapa I) și pentru anii 2031-2035 (etapa II).
4.3. Impactul asupra sectorului privat
SNCP 2035 va genera un impact direct asupra sectorului privat, în special în rândul proprietarilor de monumente istorice, al operatorilor din domeniul construcțiilor și restaurării, al agenților economici din domeniul turismului cultural, precum și al actorilor de pe piața bunurilor culturale. Implementarea SNCP 2035 (inclusiv prin promovarea standardelor de calitate) va responsabiliza proprietarii privați și va stimula investițiile în intervenții conforme. Totodată, creșterea cererii pentru servicii specializate, materiale tradiționale și produse culturale va impulsiona dezvoltarea economică locală și va contribui la consolidarea unui parteneriat sustenabil între stat și sectorul privat privind protejarea și valorificarea

patrimoniului cultural. Prin măsuri de control și transparență, SNCP 2035 va avea un impact și asupra reglementării intervențiilor asupra monumentelor istorice.

De asemenea, implementarea SNCP 2035 va influența direct activitatea agenților economici și a întreprinderilor de stat care participă la programe naționale precum editarea cărții naționale în țară și străinătate, programe de traduceri și reviste culturale, stimulând astfel, implicarea sectorului privat în producția și difuzarea de conținut cultural de calitate. Totodată, SNCP 2035 va avea un impact direct asupra industriei cinematografice, prin stimularea producției, co-producției cinematografice și valorificarea patrimoniului cinematografic, atrăgând parteneriate public-private și contribuind la dezvoltarea sectorului privat.

4.4. Impactul social

SNCP 2035 urmărește să genereze un impact atât pe termen scurt, cât și pe termen lung. Reabilitarea și modernizarea infrastructurii culturale va contribui la creșterea accesibilității la bunuri și servicii culturale.

Conservarea și valorificarea patrimoniului cultural va permite comunităților păstrarea valorilor și tradițiilor, și transmiterea acestora generațiilor viitoare.

Investițiile în capitalul uman vor contribui la stabilirea unui statut mai clar și mai protejat pentru artiști și profesioniști, acces la spații de creație și oportunități de formare continuă. De asemenea, vor fi create condiții de retenție a specialiștilor în țară, precum și dezvoltarea unei noi generații de creatori și cercetători. Sporirea internaționalizării și mobilității profesionale va contribui la integrarea accelerată în spațiul cultural european și internațional - element definitoriu în contextul parcursului de integrare europeană a Republicii Moldova.

Programele de educație culturală în școli și licee, vizitele la muzee, atelierele creative, proiectele interdisciplinare vor contribui la dezvoltarea gândirii critice și a spiritului civic. Activitățile de alfabetizare informațională și media, precum și apelul la memoria colectivă prin organizarea evenimentelor istorico-culturale tematice vor contribui la consolidarea coeziunii sociale, identității naționale și a rezilienței comunitare într-un context regional și internațional expus constant provocărilor hibride.

Pusă în valoare în mod corect și integrată în sistemul educațional, cultura va consolida economia creativă și va produce efecte socio-economice importante, prin diversificarea oportunităților de relaxare și petrecere a timpului liber, de asemenea prin reducerea conflictelor, tensiunilor, violenței și a devianțelor sociale. Includerea în circuitul turistic a siturilor istorice, muzeelor, bunurilor de patrimoniu cultural restaurate, peisajelor culturale, organizarea de festivaluri ș.a. va asigura crearea locurilor de muncă în mod direct și indirect, atragerea turiștilor (interesați de experiențe autentice și educative), sporirea atractivității turistice a comunităților și a țării în ansamblu, cu repercusiuni economice la nivel local și național.

4.4.1. Impactul asupra datelor cu caracter personal

Nu este aplicabil

4.4.2. Impactul asupra echității și egalității de gen

Implementarea SNCP 2035 nu va influența în mod diferit femeile și bărbații. SNCP 2035 va contribui la sporirea accesibilității, calității și actualității ofertei culturale, ceea ce implică cheltuieli curente și investiționale mai mari, mai bine ținute și valorificate în mod mai eficient, la nivelul fiecărei instituții și organizații culturale.

Astfel, va fi asigurată intrarea culturii în „mase”, inclusiv în mediul rural și în regiunile periferice ale țării. Implementarea SNCP 2035 va asigura dezvoltarea infrastructurii culturale (muzee, biblioteci, case de cultură, instituții teatral-concertistice ș.a.), digitalizarea acestora și eliminarea decalajelor geografice, cu impact asupra publicului larg, persoanelor din mediul rural sau defavorizat, copii, tineri, vârstnici, persoane cu dizabilități, organizații culturale ș.a.

4.5. Impactul asupra mediului
Nu este aplicabil
4.6. Alte impacturi și informații relevante
Nu este aplicabil
5. Compatibilitatea proiectului actului normativ cu legislația UE
Proiectul nu are drept scop armonizarea legislației naționale cu legislația UE, dar implementarea direcțiilor prioritare din SNCP 2035 vor permite accelerarea ritmului de aliniere la standardele și practicile europene, în corespundere cu <i>acquis-ul</i> UE atribuit (soft law) din domeniul culturii și patrimoniului cultural⁹. Totodată, direcțiile de intervenție vin să sporească procesul de pregătire a Republicii Moldova pentru corespunderea cu criteriile de aderare la UE (Capitolul 26. Educație și cultură) – angajament asumat și în Programul Național de Aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană pentru anii 2025-2029, aprobat prin Hotărârea de Guvern nr. 306/2025.
6. Avizarea și consultarea publică a proiectului actului normativ
În contextul procesului de analiză și documentare din perspectiva elaborării SNCP 2035, a fost organizată și desfășurată prezentarea publică a Raportului cercetării sectorului cultural din Republica Moldova și a Conceptului noii Strategii pentru cultură și patrimoniu – 2030, realizate de către A.O. Centrul de Politici Culturale https://mc.gov.md/ro/content/conditii-pentru-strategia-culturii-2030-un-document-incluziv-vizionar-inspirat-de-realitate În scopul respectării Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional, anunțul privind inițierea procesului de elaborare a proiectului hotărârii de Guvern cu privire la aprobarea SNCP 2035 a fost plasat atât pe site-ul web oficial al Ministerului Culturii, la secțiunea Transparență https://particip.gov.md/ro/document/stages/anunt-cu-privire-la-initierea-procesului-de-elaborare-a-proiectului-hotararii-de-guvern-cu-privire-la-aprobarea-strategiei-pentru-cultura-si-patrimoniu-pentru-anii-2025-2035/14038 și pe platforma guvernamentală www.particip.gov.md Pentru asigurarea unui proces transparent, activ și participativ, au fost constituite și consultate 12 grupuri țintă (din sectoarele: artele spectacolului; arte vizuale; cinematografie; cultură scrisă; educație artistică; muzică; patrimoniu imaterial; patrimoniu imobil; patrimoniu mobil; politici culturale în teritoriu; sectorul cultural independent și neguvernamental; industriile creative), cât și reprezentanții platformelor consultative permanente sectoriale. În procesul de elaborare a SNCP 2035 au fost utilizate metode precum chestionarea grupurilor țintă,

⁹ [Convenția UNESCO 2005 pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale](#);
Decizia Consiliului din 18 mai 2006 privind încheierea Convenției pentru protecția și promovarea diversității expresiilor culturale (2006/515/CE);
Rezoluția Consiliului privind Planul de lucru al UE pentru cultură 2023–2026 (2022/C 466/01);
Rezoluția Consiliului Uniunii Europene și a Reprezentanților Guvernelor Statelor Membre reuniți în cadrul Consiliului privind Dimensiunea Culturală a Dezvoltării Durabile 2019/C 410/01;
Concluziile Consiliului privind gestionarea riscurilor în domeniul patrimoniului cultural 2020/C 186/01;
Concluziile Consiliului privind egalitatea de gen în domeniul culturii;
Concluziile Consiliului privind redresarea, reziliența și durabilitatea sectoarelor culturale și creative 2021/C 209/03;
Concluziile Consiliului privind cultura, arhitectura de înaltă calitate și mediul construit ca elemente-cheie ale inițiativei Noul Bauhaus european 2021/C 501 I/03;
Concluziile Consiliului privind consolidarea schimburilor interculturale prin mobilitatea artiștilor și a profesioniștilor din sectoarele culturale și creative, precum și prin multilingvism în era digitală 2022/C 160/07;
Concluziile Consiliului privind elaborarea unei strategii europene pentru ecosistemul industriilor culturale și creative 2022/C 160/06;
Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. Spre o abordare integrată a patrimoniului cultural european;
Comunicarea comună către Parlamentul European și Consiliu. Către o strategie pentru relațiile culturale internaționale;
Comunicarea Comisiei către Parlamentul European, Consiliu, Comitetul Economic și Social European și Comitetul Regiunilor. O nouă agendă europeană pentru cultură COM/2018/267;
Cadru de acțiune european pentru patrimoniu cultural;
Rezoluția Parlamentului European din 20 octombrie 2021 referitoare la situația artiștilor și la redresarea culturală în UE 2020/2261(INI);
Raportul Parlamentului European privind rolul culturii, educației, media și sportului în combaterea rasismului 2021/2057(INI);
Comunicarea Comisiei Orientări UE privind reluarea în siguranță a activităților în sectoarele culturale și creative – COVID-19 (2021/C 262/0)
Rezoluția Consiliului din 21 ianuarie 2002 privind rolul culturii în dezvoltarea Uniunii Europene (2002/C 32/02);
Raportul OMC „Statutul artiștilor și profesioniștilor culturali și creativi”, 2023.

diseminarea informațiilor prin diverse canale, ședințe de lucru. Totodată, în procesul de elaborare a proiectului SNCP 2035 au fost organizate dezbateri publice în vederea consultării părților interesate <https://mc.gov.md/ro/content/prima-runda-de-consultari-pentru-elaborarea-strategiei-nationale-pentru-cultura-si>

Proiectul SNCP 2035 urmează a fi supus avizării în conformitate cu Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative.

7. Concluziile expertizelor

Proiectul SNCP 2035 urmează a fi supus expertizei juridice.

8. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ existent

Aprobarea SNCP 2035 nu implică necesitatea modificării cadrului normativ existent.

9. Măsurile necesare pentru implementarea prevederilor proiectului actului normativ

SNCP 2035 va fi implementată pe parcursul anilor 2025-2035 în două etape, prin intermediul programelor de implementare a acesteia pentru anii 2025-2030 (etapa I) și 2031-2035 (etapa II). Programele respective vor servi drept bază pentru planificarea strategică și operațională a acțiunilor de reformă la nivel central și local.

SNCP 2035 urmează să respecte mecanismul de monitorizare, evaluare și raportare anuală, intermediară și finală. În procesul de monitorizare, evaluare și raportare, Ministerul Culturii, prin prisma domeniilor de competență statuate în Regulamentul cu privire la organizarea și funcționarea Ministerului Culturii, pct. 6, subpct. 1 și 2, (cultură și patrimoniul național, precum și turism), va asigura rolul de coordonator. Celelalte autorități publice le revine responsabilitatea asigurării implementării direcțiilor prioritare de intervenție, conform domeniilor de competență.

Sistemul de monitorizare va include colectarea periodică de date, analiză și raportare a indicatorilor.

Rapoartele anuale de monitorizare și evaluare a SNCP 2035 vor fi elaborate de Ministerul Culturii în cooperare cu autoritățile implicate, instituțiile de cultură din subordine, autorități publice locale (subdiviziunile responsabile de domeniul cultură), parteneri naționali și internaționali, și vor fi coordonate cu Cancelaria de Stat. Rapoartele de evaluare intermediară și finală vor fi elaborate de experți independenți, contractați de Ministerul Culturii. În scopul creșterii transparenței rezultatelor obținute ca urmare a implementării SNCP 2035, rapoartele de monitorizare anuală, rapoartele de evaluare intermediară și finală vor fi consultate public și plasate pe site-ul Ministerului Culturii.

Ministru

Sergiu PRODAN